

Uolsbrug i Sjælland, Fyen og Jylland.

I Tidsskrift for Landøkonomie, 2det Bind, 3die Hefte, S. 423 o. s. v., ere meddeelte nogle til Landhuusholdningselskabet indløbne Beretninger angaaende Uolsbrug, ved hvilke de af Selskabet ansagne Landvæsenslærlinger ere placerede i deres Læretid. *) Ligesom de Mænd, der alt tidligere ydede Selskabet deres Bistand til at faae dygtige Uolskarle og mindre Jordbrugere praktisk dannede, saaledes have ogsaa de andre Mænd, som i sildigere Aaringer modtage disse Lærlinger i deres Tjeneste, paa Selskabets Opfordring meddeelt Det lignende Beretninger om deres Ugerbrug, hvilke Meddelelser her leveres som en Fortsættelse af hine ældre. De Spørgsmaale, som i Selskabets Circulaire forelagdes vedkommende Huusbonder til Besvarelse, vare følgende:

1. Hvor stort er Arealet paa den Gaard, hvor een eller flere af disse Lærlinger ere anbragte?
2. Hvilken Drift følges der?
3. Dyrkes Rodfrugter? hvilke og i hvad Mængde?

*) Nu, i Sommeren 1835, er Tallet paa disse Lærlinger 32, som, paa 5aar, ere værnepligtige. De faae i Læreaarene Huushj og Kost, men ingen Løn. Læretiden er i Almindelighed 3 Aar. Naar de værnepligtige Lærlinger dimitteres som udlærte, ere de fritagne for Udskrivning til Krigstjeneste ved den staaende Hær.

4. Hvilke Avlsredskaber bruges der?
5. Om der mergles?
6. Bruges Stalfodring? heel eller halv?
7. Hvor stor er Besætningen af Heste, Køer, Faar og Sviin?
8. Hvilken Race Køer, Faar eller Sviin holdes?
9. Ere Jorderne indhegnede? og have der levende Hegn?
10. Holdes der over Markfreden?
11. Ere Jorderne afgravede, forsaavidt det behøves, og have der aabne eller dækkede Vandgrøfter? Anlægges flere saadanne?
12. Opstkes vilde Trær i sluttede Plantninger?

Derhos var tilføjet, at dersom man, foruden disse Spørgsmaals Besvarelse, havde andre Oplysninger at meddele om de paagjældende Avlsbrug, vilde de være Selskabet kjærkomne.

1.

(Fra Jordbruger C. N. Lassen paa Hallebygaard ved Slagelse.)

1. Halbygaardens Areal af Ugerland er kun cirka 70 Edr. Ld. næsten alle meget lette Jorder; derimod have et større Areal, omtrent 90 Edr. Land, Namose til Engslæt, der almindelig afgiver 140 til 180 Læs Stær: Høe, og en Mose, som kun kan benyttes til Græsning for cirka 25 Strk. Unghoveder.

2. De circa 60 Tdr. Agerland ere deelte i 6 Dele og drives saaledes:

1ste Aar gjødet Brak, nemlig $\frac{1}{3}$ Deel reen Brak til Kaps, og Resten, som gjødes om Vinteren forud, besaaes med Vikkehavre, der benyttes grønt til Malkeskæerne paa selve Stedet, ved at afflaaes og gives dem i Løierslaget; dog har større eller mindre Undtagelse hidtil fundet Sted hvert Aar, da Jorderne nemlig for en Deel have været saa qvækløbne, at reen Brak har været absolut nødvendig; i afvigte Sommer f. Ex. var reen Brak Nødvendighed overalt.

2det Aar. Kaps i $\frac{1}{3}$ Deel og Vintersæd i Resten.

3die Aar. Rug efter Kapsen og Byg efter Vintersæden, hvilket nu udlægges med Klover og hvert andet Aar med en Blanding Engelsk Raigræs (*lolium perenne*).

4de — Klover eller

5te — Klover og Raigræs. Da det hele udlagte Areal, eller circa 20 Tdr. Land, benyttes til Løiring for Kvæget, saa saaes kun Raigræs mellem Kloveren hvert andet Aar, deels for derved at have tidlig god Græsning paa den ene Lod, og blot Klover hvert andet Aar, for at samme ei skal blive alt for grovt for det første Gang kan blive overtøret; desuagtet har dette hændtes de sidste 2 Aar, og er da Kloveren enten afflaaet, brugt til Stald:

fodring, eller givet Qvæget i Løierslaget paa selve Stedet eller høstet til Høe.

6te Aar. Havre, Bøg eller hvad jeg efter Omstændighederne finder fordeeltigst. *)

*) Jeg vil her tillade mig at forklare de Grunde, hvorfor jeg har indført den omtalte Drift, og ikke reen Bereddrift, som jeg forøvrigt under almindelige Omstændigheder ynder meest.

At en Avlings Kraft rigtigst forøges ved at producere saa megen god Gjødning som muligt og at Mitdelet hertil er at holde saa stor en Besætning som det er muligt at holde godt baade Sommer og Vinter, er en gammel Sandhed; ligeledes antager jeg for afgjort, at dette kun kan skee, under sædvanlige Omstændigheder, ved Sommerstaldfodring og Rodfrugtavl; anvendes begge Dele i det større, vil i Almindelighed Bereddrift blive en Følge heraf; — men fordi en Driftsplan under mange Omstændigheder kan siges at være den bedste, gives der dog ofte ved et eller andet Avlsbrug locale Omstændigheder, som gjøre den mindre hensigtsmæssig. Er f. Ex. til en Avlsgaard betydelige Græsgange, som ei kunne opdyrkes, og der saaledes lettere kan holdes en stor Besætning om Sommeren end om Vinteren, da maae Rodfrugter være den forbedrende Afgrøde, som især dyrkes for at bringe Egebøgt mellem Sommer- og Vinterfodringen; er det modsatte Tilfælde, at der nemlig haves betydelig Engslet, som afgiver Vinterfodring, men derimod slet, eller maae skee ingen Sommergræsning, da er Sommerstaldfodringsgrønt nødvendigviis den rugende Afgrøde, som meest bør bruges for at tilveiebringe benævnte lige Forhold. Endelig antager jeg ogsaa, at for at holde den størst mulige Besætning, er det en Nødvendighed at udlægge Jorden med Kløver i saa kraftfuld en Tilstand som er mulig

Det hele Areal danner en lang smal Figur, paa hvis ene Ende Gaarden uheldigviis ligger; desaarfag har jeg inddeelt de øvrige 10 Edr. Land, som ligge Gaarden nærmest, i 7 smaae Lodder, som drives med Vexeldrift og et Aars Kløver uden nogen videre bestemt Sædfølge; de gjødes 2 Gange i Rotationen, nemlig til Staldfodring og Kartofler. Hensigten hermed er, deels at have den fornødne

uden at risikere Kløvernes Udelæggelse ved Leiesæd, da stærk Kløver er den væsentligste Hjælp til at bringe lige Forhold mellem Vinter- og Sommerfodringen, hvad enten man i Almindelighed er, eller ved tilstødende Omstændigheder bliver udfat for at mangle een af Delene, uden at tale om hvad Jorden forholdsviis vinder mere ved en stærk Kløver-Ufgrøde, end naar den udlægges som mager Græsning.

Her til Gaarden gives, som ogsaa nævnt, ei ubetydelige Resourcer til Vinterfoder, hvorimod Engene kun afgive meget maadelige Græsgange; en Følge heraf er at et større Areal anvendes til Staldfodringsgrønt end til Rodfrugter. Kløveren bliver faaet i anden Halm efter Gjøbning, i første Række kan det ei lade sig gjøre, da denne som oftest, meer eller mindre, bliver Leiesæd, undtagen det fæete i Byg, f. Ex. efter gjødede Kartofler eller en anden rugende Ufgrøde; var Driften saaledes, og reen Vexeldrift, vilde den vist see bedre ud paa Papiret, men jeg troer ikke paa selve Stedet; her en Rugen Kornet, eller med andre Ord den Ufsæd, som giver, og efter Jordens Beskaffenhed bør give den bedste Indtægt, saavel i Kjerne som i Mængde af Foder; derfor faaes den først efter Gjøbningen, og dens almindelig stærke Ufgrøde gjør det urimeligt at faae Kløver førend i næste Halm.

Staldfodring til Hestene, Sviin og Kalvene i Nærheden, som ogsaa de fornødne Kartofler til Udsætters køernes Fodning og Evinenes Vinterfodring, og deels at kunne prøve et eller andet Experiment i det mindre uden at udsætte sig for Tab i det større.

I de smaae Lodder har jeg nu 2de Aar gjort Forsøg med at aale gul Gennop. 1832 saae jeg $\frac{1}{2}$ Skp. i 3000 □ Aalen, Udbyttet var 3 Tdr., affat til 16 Rbdlr. pr. Td. 1833 besaaede jeg $1\frac{1}{2}$ Td. Land, af Mangel paa Regn groede den slettere til, Udbyttet var circa 5 Tdr., affat til 13 Rbdlr. pr. Td. — Det første Aars Udsæd var efter gjødede Kartofler, det sidste efter grønt forbrugt Vikehave.

3. Rodfrugter dyrkes i 1 eller 2 af Smaaes Lodderne, og kan Aalen af samme efter Dunstændighederne udvides i den 6te af de større Lodder. Med Rotabage og Raalrabi har jeg i 2de Aar gjort Forsøg; naagtet de ere lykkedes ret godt, have de ikke kunnet svare Regning mod Kartofler, især med Hensyn til det Haandarbeide, de udfordre.

4. Aalskredskaberne ere: 3 Svingplove, nemlig 2de Amerikanse og 1 Engelsk, 1 Extirpator, 3 almindelige Harver og 1 almindelig Tromle.

5. Mergling er hidtil ei brugt.

6. Hestene og Sommerkalvene staldfodres næsten uden Undtagelse hele Sommeren; Mallekøerne derimod faae vel Staldfodringsgrønt, omtrent i Lø:

bet af Juli Maaned, men ikke paa Stalden (see Brakmarkens Behandling).

7. Besætningen bestaaer af 64 Stkr. Qvægs: hoveder, nemlig: 38 Stkr. Køer, 2 Tyre og 24 Unghoveder af forskjelligt Køn og 3 Aars forskjellig Alder. — 6 Arbeidsheste og Hopper, 1 to Aars Plag og 3de Sommerføl. 10 Stk. Faar og 2e der. I disse Dage er deels solgt, deels slagtet 14 Stkr. Fedesviin, saa Besætningen af samme kuns er 9 Stkr. Grise.

8. Alle de nævnte Creature ere af almindelig dansk Race, med Undtagelse af 2de Sveizer Qvier fra Mørup.

9. Jorderne ere overalt indhegnede med Flæk: eller Boldgrøfter, saagodt som intet levende Hegn havees, hvilket ei vil lykkes i den løse Sandjord, hvoraf Hegnet næsten overalt bestaaer.

10. Over Markfred holdes meget strengt.

11. Med Undtagelse af den Deel, som i Efter: aaret er optagen til Brak, er det Øvrige nu fornø: dent udgravet. Dækkede Vandgrøfter havees ikke, og kuns faa Steder vil Jordsmonnets Beskaffenhed tillade at anlægge saadanne.

12. Wilde Træer opelskes ikke i sluttede Plan: tager.

Jeg troer saaledes, maastee vidtloftig nok, at have givet den attraaede Forklaring om Halbygaar: dens Drift &c., der endnu er saare langt fra at nærme sig nogen Grad af Fuldkommenhed, for hvil:

ken jeg desuden i Landvæsenet ingen Grændse kjender; dog tillader jeg mig endvidere at bemærke, at jeg først i Foraaret 1831 overtog Bestyrelsen under meget mislige Omstændigheder. Ugerlandet var dengang deelt i 7 Dele og blev drevet saaledes: Brak gjødet, derefter 4re langstraaede Halme og 2 Aars Kløver. Jeg begyndte strax paa den forhen omtalte Drift, og vil haabe med næste Sommers Brak at have givet Qvækrodderne, som næsten overalt havde frygtelig Overhaand, deres Banesaar. Besætningen er siden den Tid omtrent forøget med $\frac{1}{3}$ Deel, foruden saadanne Kreature, som blot ere kjøbt for at fedes med Kartofler, nemlig i Fjor og forrige Aar aarlig 12 Stkr. Stude eller Kær, i Aar derimod slet ingen, da Kartoflerne aldeles ere mislykkedes uagtet de havde meget stærk Top. Naar første Rotation er omme, gjør jeg Regning paa, ogsaa ved Hjælp af Mergling, at kunne enten forsøge Besætningen eller Udsæden af Raps, eller med andre Ord, den rene Indtægt.

Salbygaarden, den 18 November 1834.

2.

(Fra Dienbecommisfair Meldahl paa Lindholtsgaard ved Solbek.)

I Følge det Kongelige Landhuusholdnings-Selskabs, i Skrivelse af 13de dennes, mig forelagte Spørgsmaale, har jeg den Ære at besvare disse saaledes:

1. Arealen til denne Gaard er 120 Edr. Land, hvoraf 21 Edr. ere stærk lerede og Resten sandmuldede Jorder.

2. De ommeldte 21 Edr. Leerjord drives for sig selv i 7 Lodder saaledes: Heelbrak, Raps, Rug og Hvede, Erter og Byg med Klover, som slaes i 2de Aar.

Omtrent 60 Edr. lette sandmuldede Jorder afgive: i flere Gange ploiet Gronjord — Boghvede, Kartofler og Havre, derefter henligger til Brak den Deel, som kan gjodes, og hvori saaes Vikkehavre til Sommerstaldfoder, derefter Rug og Byg med Raigræs og Klover; og hvile i 4 à 5 Aar.

3. Kartofler dyrkes fornemmelig, men ikke i stor Mængde, (hos mig lægges 30 à 40 Edr.) da det er vanskeligt at faae disse optagne, endog for 6te Parten, siden alle Huusmænd her i Egnen have Jord og saa vel som Gaardmændene dyrke denne Rodfrugt i Marken til Huusbehov, men ikke synderlig til Kreature.

4. Dansk Hjulplow bruges til stærk Gronjords første Ploining, siden bestandig lette Svingslove af eget Arbeide, Epstirpator til Brak; og Cædjordens Rensning, Tromle og almindelige Jern; og Træe; Harver.

5. Saa Lønderland ere merglede for nogle Aar siden, men mange Edr. ere belagte med et tykt Lag Mosejord, hvorved jeg har erholdt 3de Fiskeparker og gode Vandinger.

6. Alle mine Kreature ere indbundne paa Stalden om Sommernætterne og i Middagsheden, og forholde da Grønfoder og Hve efter Omstændighederne.

7. Her holdes 6 Heste, 20 à 30 Stkr. Færekreature, 20 Stkr. Saar, (forhen i endeel Aar holdt jeg 200 Stkr. Spanste Saar, men Leversygdom iblandt disse nødte mig til at afskaffe dem). Sviin holdes ikkun til Huusfornödenhed.

8. Mine Køer ere af eget Tillæg, oprindelig Tydske, men Tyren er nu af Berner Race; Saar og Sviin ere af god Sjællandsk Art.

9. og 10. Mine Jorder ere udvendig vel indhegnede med dobbelte Jordgrøvter, som ere beplantede med Pii; dobbelte og enkelte Steengjerder, samt brede og dybe Flakgrøvter i Moserne, og Ufred taales aldrig. Skoven og 2de Græsvænger ere frahegnede med Riis; og Steengjerder.

11. Vandet er overalt udgravet af Agerjorden ved aabne Grøvter og et Sted ved een 40 Favne lang bedækket, af hvilke jeg ikkun endnu vil anlægge een fra et sumpigt Sted i Møielandet, hvor en aaben Grøvt, som jeg ellers antager for de sikreste, vilde spille formegen Jord.

12. Mine Hauger, 2½ Td. Land, som jeg siden 1812 har anlagt og selv beplantet, ere nu saa tilgroede med Frugt; og vilde Træer, at jeg maa tage mine Jordfrugter i nye Indhegninger, hvor ogsaa plantes noget aarlig. Andre Plantager havees ikke.

Med Hensyn til mit Voldsbrug kan jeg vel ikke have noget videre ualmindeligt at indberette; vel dyrker og tilbereder jeg Hør, og undertiden, naar Høsten tidlig indtræffer, saaes enten Spergel i Rugs stubben til Eftergræsning, eller Koer; og dette saas vel som mere, kan, med Hensyn til den mig betroede Lærling, have sin Nytte, da han tillige er fortroelig med mine Tanker om det daglige Arbeide og uafbrudt beskæftiget med de mangfoldige Ting, som enhver Aarstid medfører.

Lindkølbegaard, den 21de November 1834.

3.

(Fra Capitain P. Siort paa Krabbesholm ved Roeskilde.)

I Anledning af det kongelige Landhuusholdnings-Selskabs gunstige Skrivelse af 15de dennes har jeg den Ære at meddele følgende Svar paa de i bemeldte Skrivelse indeholdte Opgaver:

1. Den hos mig ansatte Landhuusholdningslærling har egentlig sit Ophold paa Hovedgaarden Krabbesholm, hvorunder drives 360 Edr. Land, men hans Arbeide anvendes tillige paa de under min Forpagtning henhørende tvende mindre Gaarde, nemlig Lindegaard med et Areal af 100 Edr. Land og Aarnegaard med et Areal af circa 170 Edr. Land.

2. Krabbesholms Jorder ere inddeelte i 12 Marker, enhver paa 30 Edr. Land, der drives saa:

ledes: 1) Havre i Grønford, 2) Brak, som gjødes og besaaes med Vikkehavre til Grønfoeder, enkelte Lønder Land med Boghvede. Denne Afgrøde benyttes til Staldfodring af en Deel Kvæg, der paa denne Maade forberedes til senere i Efteraaret at fedes med Kartofler. Nogle Heste holdes ogsaa stedse paa Stald. 3) Rug, 4) Byg, udlagt med Klover, 5) Klover til Slet, 6) Klover, der i Juli Maaned gjødes og optages til Sommerbrak, 7) Rug, 8) Kartofler, en ubetydelig Deel med Erter, 9) Byg, udlagt med Klover, 10) Klover til Slet, 11) Klover til Græsning, 12) Klover til Græsning.

Lindegaard, der har 100 Edr. Land, inddeelte i 5 Marker, drives saaledes: 1) Sommerbrak, som gjødes, 2) Rug, 3) Kartofler og Erter, 4) Byg, udlagt med Klover, 5) Klover til Slet.

Uarnegaarden med omtrent 170 Edr. Land, inddeelte i 6 Marker, drives saaledes: 1) Heel eller Halobrak, som gjødes forsaavidt Gjødning havees, 2) Rug, 3) Kartofler og Erter, 4) Byg og Havre, 5) Klover til Slet, 6) Klover til Græsning.

Ved denne Gaards Jorder maae det bemærkes, at de først for faa Aar siden ere blevne sammenslagte ved Kjøb af halvanden Bondegaard. Jorderne ere som Folge heraf endnu langt fra at være bragte i en ordentlig Culturstand. Hvad der især er en følelig Mangel paa, det er Gjødning, hvis Affavn altid lammer Jordens, og altsaa ogsaa Landmandens Kraft. Jeg anvender imidlertid al muelig

Opmærksomhed paa at formere Gaardens Gjødningsstand, og blandt de virksomste Midler til denne Hensigt staldfodrer jeg 12 Græshoveder hele Sommeren. For at tilveiebringe det hertil fornødne Grøntfoder, anvendes en Deel af Brakmarken. Ved den mig som Forpagter foreskrevne Driftsmaade turde det ansees som en mislig Omstændighed, at jeg stedse har været forbundet til aarlig at indtage omtrent $\frac{1}{2}$ Deel af Gaardens uculiverede Jorder til Brak, uagtet det hidtil ikke har været mig mueligt at bringe Gjødning tilveie til mere end omtrent Halvdelen af Brakken.

3. Af Rodfrugter dyrkes Kartofler saaledes som Besvarelsen ovenfor af Nr. 2 udbiser.

Ved alle tre Gaarde lægges omtrent 600 Edr. aarlig, hvis Ufgrøde i Regelen anvendes til dermed at fede Qvæg.

4. Ved den hele Bedrift, for saavidt samme drives ved egen Kraft, anvendes alene engelske Plouge. Den store Bailaiske bruges meest og foretrakkes, dog anvendes ogsaa den smalske. Harve og Tromle ere af almindelig Art.

5. Mergel anvendes ikke.

6. Herved henvises til Besvarelsen af Nr. 2.

7. Besætningen bestaaer af 25 Heste, 100 à 110 Malkekøer, 120 à 130 Stkr. Qvæg, der deels ere bestemte til Fødning, deels bestemte til Overfodring og til Staldfodring næste Sommer, circa

30 Stkr. Faar og circa 100 Stkr. større og mindre Sviin.

8. Qvægbesætningen blev, ved Forpagtningens Tiltrædelse, anskaffet af mig, og for at blive sat i stand til at bedømme, hvilken af de danske Provindser, der kan antages at afgive det bedste Malkeqvæg, anskaffede jeg et med den hele Besætning passende Antal Køer, fra Jylland, fra Fyen, fra Samsøe og fra Sjælland, alt af dansk Race, og saavidt jeg hidtil har kunnet bedømme bør det jydsk Malkeqvæg foretrækkes. Faarene og Svinene ere en Blanding af dansk og engelsk Race.

9. Jorderne ere for størstedelen indhegnede, ligesom ogsaa Hegnene, der bestaae deels af Steengjerde, deels af Jordvold, for størstedelen ere beplantede med Korn eller Pii; dog have disse Plantninger, al anvendt Flid uagtet, ikke overalt havt Fremgang.

10. Markfreden overholdes med Strengthed.

11. Jorderne ere udgravede, for størstedelen med aabne, paa enkelte Steder med bedækkede Grøfter.

I denne Anledning kan det bemærkes, at Krabbesholms Jorder, ifølge deres Natur og Beliggenhed, ikke udkræve nogen betydelig Afgravning.

12. Godsens Eier, Hr. Conferentsraad Holten, har med stor Bekostning beplanted, deels med Lovtræer og deels med Naaletræer, en til Krabbesholms Hovmark stødende Bondegaardslod, der til denne Hensigt i sin Tid er bleven nedlagt. Ligeledes har Hr. Conferentsraaden ogsaa ved Lindegaarden

ladet beplante, for størstedelen med Naaletræer, et temmelig betydeligt Stykke Jord, der anvendes som Lysskov. Da disse Eiendomme forinden Hr. Conferentsraadens Besiddelsestid vare aldeles blottede for Skov af ethvert Slags, saa ere de saaledes trufne Foranstaltninger saa meget mere hensigtsmæssige, ligesom man ogsaa maae antage, at Eiendommene ved disse Bestræbelser have vundet i reel Værdie.

Krabbeholm, den 29de November 1834.

4.

(Fra Proprietair Madsen, Forpagter af Bierbygaard ved Holbæk.)

De, i meget ærede Skrivelse af 15de dennes, mig forelagde Spørgsmaale, har jeg, med Hensyn til de mig fortiden fra det hoi Kongelige Landhuusholdnings Selskab anbetroede 2de af dets Læringer, den Ære at besvare saaledes:

1. Bierbyegaard, hvor ovenmeldte 2 Læringer fortiden veiledes i Udsbruget, har et tilliggende Areal af 430 Tdr. Land Uger og circa 102 Tdr. Land Engbund, eller i alt 532 Tdr. Land.

2. Af anførte dyrkes 390 Tdr. Land i 9 Marker, og den gammeldags Drift, som Bierbyegaards Høverieforening af 12te Marts 1792, og min Forpagtnings-Contract af 19de December 1828 bestemme, er, overensstemmende med Datidens Smag,

1) Heelbrak, 2) Hvede, 3) Byg, 4) Rug og Erter, 5) Havre med isaaet Kløver, 6) Høeslet, 7, 8, og 9) Græs.

40 Tdr. Land Agerjord drives som jeg selv vil, ere af mig selv inddeelte i 12 Lodder og besaaes vekselviis med Raps, Hvede, Staldfodring, Byg, Kartofler, Rug, Kløver ic. Engen høstes med Høe.

3. Af Rodfrugter dyrkes kun Kartofler, og disse kun i liden Mængde.

4. Her bruges for det allermeeste Svingplove af Nordamerikansk og Baylaisk Construction, men tillige nogle smaae Are Heste Hjulplove af meget forbedret Form, og som trækkes af det unge Hestes Tillæg. Vogne og Harver m. m. omtrent af de almindelige her i Sjælland brugelige Slags.

5. Herved Gaarden merges endnu ikke, men de mig anbetroede Læringer have derfor ikke savnet Bekjendtskab med denne vigtige Forbedring af Agerbruget, thi paa Aggersvold, hos min Broder paa Arnakkegaard og hos Pastor Busck her af Byen med flere Steder, hvor der nu merges, har jeg selv ført Karlene hen, og hvor de da have seet, i hvilken Mængde Mergelen paaføres, hvorledes den graves, spredes og behandles, ligesom jeg og har lært dem at kjende de forskjellige Arter Mergel man har, og forklaret dem, hvilke Sorter man bedst og hensigtsmæssigen bruger til de forskjellige Jordarter, man agter at merge m. m., og jeg tør

haabe, at hvis de blive spurgt, ville de kunne svare tilfredsstillende i denne og flere Henseender.

6. Staldfodring saaes i 1 à 2 Lodder af de ovenmeldte 40 Edr. Land, i de her havende store Staffehaver og i lidt af Brakmarken, og hvormed staldfodres 10 à 12 Heste, en Deel Kalve og unge Høveder ic.

7. Besætningen her er 12 Arbeids-Heste, nogle Følhopper, Hingste og Plage; 140 Røer og 16 à 20 Kalve og unge Høveder, samt 40 til 50 Stfr. Sviin ic.

8. Heste-Tillæget har hidtil været efter gode danske Hingste og Hopper, men nu efter Fuldblods-hingsten Hazard; Røerne ere for allerstørste Delen af mit eget Tillæg, og faldne paa gode Røer og efter meer eller mindre ægte Berner-Tyre; Sviinene af en blandet, meget trivelig og god Slags.

9. Jorderne ere alle indhegnede, saa vel udsvendig som med Mellem-Hegn, og tildeels beplantet med levende Hegn.

10. Gaardens Jorder ere alle vel udgravede for skadeligt Vand, dog uden synderlig dækkede Grøfter.

11. Her havees temmelig god Markfred, uden at holde sig strængt til Unordningerne.

12. Wilde Træer opelskes kun paa Hegnsgrøfterne.

13. De ommeldte 40 Edr. Land, som dyrkes efter mit eget Godtbeftindende, drives ved egen Kraft,

ligesom og al Hævning, og desforuden Hoveriet for 5 Bønder, men Resten udføres ved 28 hoveriepligtige Bønder.

14. Sæden aftærskes ved en ret god Maskine, der gaaer ved Hestekraft, og Kornet renses paa en Winstrupst Haand: Rensmaskine.

15. Paa min egen Gaard Daurup eier jeg et godt Schæferie af 400 Stkr. spanske Faar; Maaden, hvorpaa disse fodres, røgtes, vadskes og klippes m. m., dermed ere de hos mig af Landhuusholdnings-Selskabet placerede Læringer bekjendte.

Bierbyegaard den 30te November 1834.

5.

(Fra Proprietair A. Valentiner til Gjeddesdal ved Roeskilde.)

Foranlediget af et Circulaire af 15de Noobr. d. A., meddeles herved Landhuusholdnings-Selskabet Besvarelse paa de deri forelagte Spørgsmaal.

1. Gjeddesdahl indeholder et Areal af 587 Edr. Land Ager og Eng, foruden Have, Gaardsplads og et Skov anlæg, som indeholde ialt 52 Edr. Land, tilsammentaget 639 Edr.

2. Driften er a) Grønjordshavre, hvortil reolspløies, enten om Efteraaret eller om Foraaret, og alle, saavel store som smaae Vandgrøfter opgraves. b) Brak, der gjødes om Sommeren i Mai Maaned, og pløies i det mindste 5 Gange inden samme besaaes med c) Raps; d) Hvede; e) gjødet enten

om Efteraaret, ifald Gjødningsforraadet er stort nok, ellers om Foraaret til Bikkhavre, som benyttes til Høe og Staldfodring, og et Stykke paa 10 à 15 Edr. Land til Kartofler; f) Rug efter Bikkhavren, og enten Byg eller Hvede efter Kartofler; herpaa udlægges Jorden i 5 Aar til Græsning med rodt og hvidt Kløverfrøe, Limotheigræs og noget Engelsk Raigræs. Disse Frøesorter saaes i det Forhold, at det hele Quantum udgjør 14 à 15 Pd. pr. Ed. Land.

3. Af Rodfrugter dyrkes Kartofler, hyppede 2de Gange, med meget Held; den almindelige Axl er 200. à 220 Ed. pr. Ed. Land, dog havde iaar formedelst Torken kun 100 Ed. pr. Ed. Land; ligeledes Turnips, hvis Axl ikke overstiger 2 à 3 Edr. Land tildeels i samme Mark, som Kartoflerne, tildeels i smaae Bænger ved Gaarden og i Haven med forskjelligt Held.

4. Af Axlredskaber bruges Svingplove af egen Construction, som ligne meest den Baileiske, holsteenske Rundharver med Jerntænder og med Trætænder; undertiden benyttes ogsaa danske Harver; Exstirpatoren anvendes kun lidt; Hyppeplov, Vandfureplov, Tromle. I dette Dieblif forfærdiges et Instrument, der, som jeg haaber, skal igjengive Beaton's meget omtalte Redskab, (men hvoraf jeg ikke har kunnet faae en brugelig Tegning eller nøie Beskrivelse), hvoraf jeg lover mig megen Fordeel, især ved at arbeide dybt. Ligeledes bruges Tærstes maskine, en meget stor Hakkelsesmaskine og en Hestes-

mølle, som formaler al Gaardens Sæd, saavel til Menneskeføde som Qvægfoder.

5. Markerne ere merglede af min Fader paa nogle Stykker nær, som ogsaa skulle mergles, naar Brakken naaer dem i Rotationen. Af Mergelen spores den heldigste Virkning, saavel paa Hvedens Qvalitet som paa Græssets Mængde og Fjinhed.

6. Heel Staldfodring bruges til Ungqvæg, indtil de skulle til Tyrø; de slippes da løse til Kærne; thi jeg har meget ubehagelige Exempler paa, at Qvierne ellers løbe over. Undertiden bruges Staldfodring ogsaa for Kær eller andre Creature, som jeg af een eller anden Grund heller vil have i Stalden end ude. Hestene holdes inde bestandig, men for det meste ved Havre eller Bygskraae, eller om de fodres med Grøntfoder, nyde de dog et Tillæg af Kærne.

7. Besætningen bestaaer af 190 à 200 Stkr. Kær, 5 à 6 Tyre, og noget Ungqvæg, hvoraf der dog ikke tillægges hvert Aar ligemange (f. Ex. 1833 22 Stkr., 1834 kun 13 Stkr., og maaskee Tillægget indskrænkes endnu mere, da det, skøndt stort og godt, bliver for dyrt, og det samme Foder, anvendt til Malkeskær, giver større Indtægt.) Kærne tvires om Forsommeren, siden gaae de løse; om Vinteren fodres de: Kl. 6 om Morgen med Halm, Kl. 9 Høe, Kl. 10 Vand, Kl. 11 Havrehakkelse eller Skraae, Kl. 11½ Kartofler, Kl. 2 Høe, Kl. 3 Vand, Kl. 4½ Havrehakkelse, Kl. 8 Halm. De

komme aldrig ud, da Staldene ere forsynede med Steenkrybber. Af Heste holdes 22 til Arbeidsbrug, 2de Rjoreheste, 1 Ridehoppe, foruden 2de Heste, som befordre Meierieproducterne til Byen, og som sjeldent hjælpe Arbeidshestene; de samme Heste forrette Gaardens Maling og Tærskning. Svinenes Antal varierer fra 50 til 100 Stkr.

8. Køerne ere tildeels tønderstke, tildeels jydskke, fynskke, og eget Opdræt efter engelske Tyre og tønderstke Køer; forsaavidt Besætningen ikke completeres af eget Opdræt, kjøbes af de bedste jydskke Køer, som kunne faaes.

9. Markerne ere indhegnede saavel indvendig som udvendig med levende Hegn.

10. Markfred overholdes godt, kun i Efteraaret drev Mangelen nogle fremmede Creature over til mig.

11. Jorderne blive udgravede med megen Omhyggelighed, saavel med Hensyn til Hoved; som Brakgrøfterne. For nogle Aar siden anlagdes mange bedækkede Grøfter med Steen og Riis, men Tiden har ikke viist dem fordeelagtige, hvorfor de kun anvendes sjelden.

12. Ved Gaarden findes et Skov anlæg paa circa 35 til 40 Td. Land, som er plantet, og $\frac{1}{3}$ Deel deraf først i de sidste 10 Aar blevet sluttet ved Plantning, hvilken fortsættes hvor Leilighed gives.

Gjeddesdahl den 30te November 1834.

(Fra Capitainlieutenant Sandholt til Bivbygaard ved
Roeskilde.)

Jeg har herved den Ære at indrække til det Kongelige Landhuusholdningselskab Besvarelsen af de Spørgsmaale, høiisamme i Skrivelse af 15de f. M. har forelagt mig, saaledes:

1. Hovedgaardens samtlige Areal er omtrent 580 Tdr. Land, hvoraf de 500 Tdr. ere Ugerjord, indeelte i 14 Marker, og Resten Eng.

2. Sædfølgen er Hør, Vikehavre, som tvires af, Rng, Kartofler, Byg, Havre, Brak, Raps, Hvede, udlagt med rød og hvid Klover, og Græsleie i 4 Aar.

3. Een Mark dyrkes med Kartofler, hvoraf Afgrøden fodres op.

4. Til de Ploininger, som Gaarden selv har at udføre, bruges de vinstrupste Plove, med 2 Heste, og paa Forploiningerne, eller hvor Jorden er sammentjort, 3 Heste. Godssets Bønder bruge den sjællandske Plov med 4, stundom 6 Heste. Af Harver bruges, foruden de almindelige Brak- og Goldharver, Rundharver.

5. Forrige Vinter begyndtes at mergle til Brakken, som nu staaer med en frodig Raps-Afgrøde, og af kommende Aars Brakmark er fornærværende omtrent $\frac{1}{2}$ Delen merglet. Mergelen er deels sand-, deels leeragtig. Paa en Td. Land udføres 300 Kasser, Kassen paa 8 Cubik Fod. Afforden med Graverne er 2 Skilling pr. Cubic:Alen at løshugge

og læsse, og holder Gaarden selv Kjørebud. Beskostningerne ved 1 Td. Lands Mergling, Spredning, Steenaspillen og Steenenes Afkjøren, beløber, for medelst Arbeidets ved de mildere Vintre større Besværighed, til henimod 15 Rbdlr. I bedre Arbeidsvintre antages 1 Td. Land merglet for 12 Rbdlr. Der er valgt Brakmarken til Mergling, for at have Mergelen saa nær Gjødningen og dens paafølgende Hovedafgrøder Kaps og Hvede; hvortil forener sig, da der lægges ud til Græs efter denne sidste, Mergelens forhaabende virksomme Indflydelse paa Græsset. Saasnart Gaardens forehavende Grundforbedringer tilstede det, bliver tillige merglet paa Vikkehavre; Marken, efter at samme er afstøiret, hvorved Mergelomgangen saa meget for iværksættes.

6. Hestene, Tillægskalvene, Ung- og Guld; Nvæg staldfodres med Vikkehavre og Kløver.

7. Heste 30, hvoriblandt Mergelhestene, Rytterhesten, Forvalterens Hest og Udriderhesten; Nvægs; hoveder 183; Sviin og Grise 69.

8. Af Stampvæget er 14 Stkr. Faureholmer, 16 Stkr. af Tønderst Race og Resten Fyensst. Til lægget tages af de bedste af disse samtlige og Versner Faureholmer Tyre. Faar havees ikke. Svinene ere af blandet Race.

9. Til udvendigt Hegn havees enkelte Steengjerder, og Mellemhegnene ere dobbelte Jorddiger, som ere beplantede med Hæssel, Piiil, Elm, Esp og Alf.

10. Over Markfreden holdes, dog uden at anvende Forordningen i dens strængeste Betydning.

11. Hovedgaardens Marker ere udgravede efter Nivellering. Af dækkede Vandgrøfter havees ikkuns een, som har staaet Prove; derimod er begyndt med Steenkister under Forpløiningerne, hvilke ansees at være paalideligere.

12. I Haugens tilstødende Planteskole for Frugt; og vilde Træer opstkes Hvidtjørns; Planter til Hegnene.

Ved Afskbruget har min Opmærksomhed fornemmelig været hendraget til:

1. Udgravningen.

Dens uomgængelige Nødvendighed var mig saameget mere indlysende, som ene Forsømmelsen af dette vigtige Arbeide, uden hvilket alt gaaer tabt, bevirkede Forpagteren lost af sin Forpligtelse; jeg indsaae tillige, at det vilde være rettest at lade Vandløbene afnivellere, hvorved Gravningen hurtigen og med Sikkerhed kunde fremmes. Landmaaler Wegge, som besørger Markernes og Loddernes Regulering, paatog sig Nivellationen, og bekræftede Vandets Løb, strax Gravningen var fuldendt, Faldliniens Nøjagtighed. Ved Gaarden er saaledes udgravet, efter Nivellation, en Strækning af 12,641 Alen med forskjellig Brede i Bunden, fra 2 Alen til $\frac{1}{2}$ Alen, og Vinkel af 45 Grader; og er Størstedelen af den opkastede Jord bortført fra Grøstefanten.

Jeg er ved dette betydelige Arbeide blevet op:

mærksom paa det Besværlige i at Malobene ere tagne til Skjel mellem Byer, Sogne, Herreder og Amter, hvorved de med Naboer og Øvrigheder forefaldende Forhandlinger betydeligen besværliggjøres; og dernæst er jeg blevet opmærksom paa det, jeg tillader mig at kalde det, Besynderlige i at Landboe-Collegiet ikke har Nivellements-Planer over hele Landet, hvor med Amts- og Herreds-Comptoirerne kunde udfyres til Veiledning for Comptoirerne selv og henhørende Distrikters Grundbrugere; da saadanne Nivellements-Planer forekomme mig at være ligesaa uundværlige for et Landboe-Collegium, hvad det hele Land betræffer, som de ere det for Grundbrugerne for deres enkelte Grundstykker.

Enhver Udgravnings-Sag, som kom for, vilde, lige fra Landvæsens-Commissionen indtil selve Collegiet, nyde Gavn af General-Nivellementet, og i det enhver Udgravning kunde, uden de trættende og pengespildende Eftergravninger, som afføde Ulyst til dette vigtige Arbejde, strax vise den tilsigtede Virkning, ansporedes enhver driftig Mand til en Grundforbedring, der betryggede ham den sikreste Løn for hans Flid. Jeg tillader mig at udtale det Ønskelige i, at det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab gjorde Indstilling herom til det Kongelige Rentekammer, og jeg nærer den fuldeste Forvisning om, at dette Collegium vilde, i de Betsignelser Forsøget paa et enkelt Distrikt udbredte, føle sig til:

Skynet til at udvide Nivelleringen til over hele Landet.*)

*) I de Egne af Landet, hvorigjennem der løbe Naer og Bække, have disse naturlige Vandløb i Almindelighed saa meget Fald, at deres Udgravning nok lod sig iværksætte uden foregaaende Nivellerung. Saare meget skulde desuden være vundet, dersom de Forskrifter, som Forordn. af 25de Juni 1790, om skabeligt Vands Afledning indeholder, nøie vare iagttagne, og navnlig hvis den controlerende og tvingende Myndighed, som denne Anordning indrømmer Landvæsens-Commissionerne og især Amtmændene, var bleven kaldet til Hjælp af de i Sagen interesserede Landboere, og af hine strængt udøvet til Hensigtens Opnaaelse. — Imidlertid lader sig ei nægte, at generelle Nivelleringer vilde for en og anden Egn være til stor Nytte; men hvad der gjør det betænkeligt at tilraade dem som almindelig Regjerings-Foranstaltning, er iblandt andet deres Koftbarhed; (Slutter man fra det Mindre til det Større, kunde det antages, at en saadan Forretning for hele Sjælland vist ikke lod sig udføre for 100,000 Rbdlr.) Blev end Udgifterne forskudsvis ubredte af det Offentlige, maatte de dog siden falde tilbage paa de skatteyndende Landboere, af hvilke Adskillige maaskee slet intet Gavn havde deraf. Desuden synes det, at der fra Regjeringens Side er gjort alt hvad der bør gøres, naar Den har sørget for, ved gode Anordninger at bortrydde Hindringerne for Arbeidet. De Privates Interesse maa opfordre dem til, selv at sørge for dets Fremme og fra deres Side at virke til de givne Lovbuds Overholdelse. — Det kan isøvrigt ved denne Leilighed bemærkes, at der i Anledning af et til det Kongl. Rentekammer indgivet Forslag, sigtende til Udgravningens Fremme i Ramsøe og Thune Herreder, — en Egn, som tildeels lider meget af

2. Gjødningen.

Iblandt de Hovedforbedringer ved Gaarden, som afvigte Aar bleve foretagne, var og Udbedring af Møddingsstedet. Dette var, liigt paa saamange andre større og mindre Gaarde, et aldeles uregelret Hul, som var aabent for al Gaard: Vandet, med en Fordybning paa den ene Side, hvorfra, naar Gjødningen skulde udføres, de bedste Dele bleve afledede, hvilket her paa Egnen kaldes at lindre Møddingen. Foruden denne Ufuldkommenhed, havde Møddingsstedet en saa besværlig Opfjørsel, at Hestene, paa den ynkeligste Maade, sprængte Sele: og Bogtøi. Dette Møddingssted lod jeg fylde, til: danne med skraa Opfjørsel, betrygge ved Rendes: stene mod Tag og Gaardvand, og forsyne med en Brønd og Pumpe til at samle og overgyde, paa Gjødningen selv, dens flydende Dele. Og paa saae

skabeligt Vand, — fra Kammerets Side er gjort indledende Skridt til at faae Sagen bragt i Gang og de nødvendige Arbejder udførte, saavidt muligt uden Rivellering og Chartering. For at spare Udgifterne til nye Kort, er der bevilget Copie af de til Matriculeringen brugte, saavidt fornødent findes. Overlag optages over Omkostningerne ved Hovedvandløbenes Udgravning; Bestemmelse agtes tillige truffen om det Forhold, hvorefter alle de Løbseiere, som mere eller mindre ere interesserede i dette Foretagende, bør deeltage i Udgifternes Udredelse, og de nødvendige Forhandlinger vil man søge tilendebragte saavel desangaaende som ellers ihenseende til Arbeidets Udførelse, alt i Medhold af ovennævnte Forordning.

jeg, at der, ved at samle Gjødningen, blev taget Hensyn til den nuelligste Blanding, samt at Røddingens Overdeel stedse holdtes horizontal. Easten blev oppumpet og overgydet, Vinteren igjennem; hver 14 Dag; henad Foraaret og første Deel af Sommeren, hver 8 Dag; og imod at det nærmede sig Gjødningens Udførsel, hver anden Dag. Ved Gjødningens Udføren viste sig den ypperlige Virkning af denne Omfarg deri, at alt Røget, fra det øverste Lag (Røddingen havde en Høide, over Gaardsfladen, af $5\frac{1}{2}$ Fod) lige til Bunden, var eens mørk og lod sig gjennemstikke med Spade. — Det er mig ubekjendt, om Selskabet har haft Gjødningens Behandling til Gjenstand for de Belønninger, der udddeles; hvis dette ikke skulde være Tilfældet, da tillader jeg mig at foreslaae: at Røddingsstedernes hensigtsmæssige Placering, Tildannen og Gjødningens Behandling, maatte hertil komme i Betragtning.

3. H ø r r e n .

Denne Afgrøde, som nu indtager fuld Plads i Sædfølgen med 30 Td. Land, viser, uagtet de 2de sidste Aaringer have været ugunstige, at kunne balancere med Grønjordshavre. At fremstille det specielle Resultat, dertil er Aaretallet for denne Afgrøde for lidet, og de besaaede Stykker, for hvert Aar, for ulige. Det er imidlertid uden for al Tvivl, at Hørrer kan drives med Fordeel, og at denne Avl især bliver vigtig for Godseierne derved, at den giver ypperligt Vinter- Arbeide for Høusmanden, og

indleder en hensigtsmæssigere og bedre Behandling af dette vigtige Beksædnings-Material.

Disse ere de vigtigste Oplysninger jeg haver at meddele, og det vil være mig kjert, om de maa have fundet Interessese for Selskabet.

Bibnegaard, den 4de December 1834.

7.

(Fra Gaardeier Luno paa Rødovre Mark ved Kjøbenhavn.)

Opfordret ved det Kongelige Landhuusholdnings-Selskabs Skrivelse af 15de f. M. angaaende mit Udsæbrug paa Rødovre Mark, ved hvilket det har behaget Selskabet at anbringe een af de Lærlinge, der skal oplæres til at vorde en duelig Udsækarl, giver jeg mig den Frihed herved at besvare de deri fremsatte 12 Spørgsmaal.

1. U r e a l.

En Bondegård til Rødovre Sogn og Bye, Kjøbenhavns Amt, $\frac{1}{4}$ Mill fra Staden, samlet Jord under Plov og Spade 69 Td. 4 Skp.

Fraliggende Eng og Løvejord 2 — 4 —

Senere tilkjøbt Jord fra Hves-
singe Bye, og umiddelbar i Samling
med Gaardens Marker 9 — 6 —

Da jeg bemærkede hvor kostbart her i Egnen Haand- Arbeide er, og det tillige ved Landbruget er af største Vigtighed, at den fornødne Kraft er tilstede i rette Tid, lagde dette, i For-

ening med at der, med den for Gaarden fornødne Kraft, kunde dyrkes mere Jord, Grunden til at jeg tilkjøbte mig ovennævnte Jord under Hvesfinge, der tilforn var en udflottet Huusmandsloed med paahvilende forfaldne Bygninger, hvilke jeg succesfive har bestræbt mig for at faae indrettet til fire Huusmændsboeliger, da Veiarbeide, Torveskjær paa Brønshøiholm, Arbeide i Damhuusfœn og Vintertærskning hos Vønderne trække Dagleiere med Familie til Egnen. Huusleien bliver at betale med Høstarbeide paa egen Kost, og til hver Bolig er henlagt 1 Skp. Ld.

Hangejord, ialt ; — 4 —

Endvidere hører hertil fraliggende ; — 6 — som pløies fra Gaarden, men som jeg har arvefæstet til en duelig Arbeider, der her har bygget sig et Huus og herfor ligeledes giver Høstarbeide paa egen Kost.

Geometrisk Maal til 9 Tdr. 4 Skpr.

Hartforn 83 Tdr. Ld. foruden den Plads Bygningerne med Gaardsrum optage. Jordernes Omridsning udgjøre en reel aflang Firkant, med Bygningerne i Midten; deres største Bestanddeel er Leer, og Beliggenheden er over:

ordentlig tid. Ved Modtagelsen vare de alle ude af Drift, ligesom og endnu Udflattergaardene paa disse fordums Udmærker drives slapt og uden Kraft. Egnen er aldeles bar, og Hanger eller Træplante ning opelstes ikke.

2. D r i f t.

Jorden er inddeelt i 9 Marker, og blev i Besygdelsen drevet efter Vexelbrug med Kartofler i Gjødning, Byg, Klever, Hvede, Erter, Rug, Klesver, Klever, Havre.

Da imidlertid de vandrige Aar, i hvilke Bandedmassen endnu ikke kunde bortledes fra Markerne, bragte den ordnede Drift i Uorden, har jeg nu senere indført følgende Markbrug, grundet paa egen Erfaring, og med Hensyn til Conjunctionene og Eiendommens Nærhed ved Hovedstaden, hvor Mælkehandel er en Hovedsag.

Kartofler uden Gjødning.

Blandsæd til Staldfodring og Høe, gjødet.

Kaps.

Hvede eller Rug.

Erter, Rotabaga, Sennop, Blandsæd.

Byg.

Klever.

Klever.

Havre.

Denne Drift har jeg nu saameget sikkrere kunnet begrunde, som der, men og først i dette Efteraar, er steet Afgravning uden omkring Lodden, og

der saaledes, ved Hjælp af mine egne Markgrofter, ikke kan staae Vand nogetsteds.

Ungaaende selve Driften tillades mig at bemærke: Ved flere anstillede Prøver paa min Mark, hvor der i Række af Aar ikke var gjødet, gavede Karstoffer uden Gjødning mig et tilfredsstillende Product. Det forekom mig derfor, nu da Markerne ere omgjødede, og jeg ved forøget Ovæghold begynder at kunne gjøde over een Mark aarlig, at jeg med større Fordeel kunde anvende Gjødningen til den Mark, der bærer den her saa høist fornødne Staldfodring og Vikkehøe, saameget mere, som denne gaaer næst foran Kapsmarken, der saaledes faaer den fulde Gavn af Gjødningen (til Vikkerne nedpløies Gjødningen 4 à 5 Tommer, og til Kapsen 1 à 2 Tommer dybere). Jeg tiltroede heller ikke Kapsen at kunne groe saa godt til i Blandsædmarken, som naar samme Mark Aaret iforveien fuldkommen var rensed og pulveriseret ved Kartoffeldyrkningen, der saaledes og maatte virke paa Blandsæden.

Lignende Grundsætninger har jeg fundet stadfæstede af den nederrhinste Godsbesidder v. d. Leyen, hvis Kartoffelkultur og Braksystem jeg har meddeelt i det sidste Hefte af Tidsskrift for Landoeconomie.

Den ovenmeldte Mark, som tilforn udelukkende bar Urter, er nu, som meldt, deelt til 4 forskjellige Slags Producter, der hver for sig ere fornødne til Indtægt og Forbrug for Gaarden. Det har ogsaa forekommet mig, som at samlede Erfaringer ville

stadfæste, at Urter ere en vanskelig Sædart i det Store og i Gjennemsnit. Efter Sennop, Blandsæd og Rotabage vil det følgende Byg heller ikke savne den velgjørende Virkning af Urternes rugende Skygge, saameget mindre, som den Gjødning, der avles paa Gaarden over Staldfodringsmarkens Fornødenhed, gaaer til denne Mark, og paa Jorder, hvor Exstirpatoren udgjør et Hovedredskab, kan Sennopsdyrkning ingen Fortræd volde.

Gjødningen til Staldfodringsmarken føres, om muligt, om Vinteren til sit Bestemmelsessted og spredes strax. Denne Maade, om den end ikke er den fuldkomneste, har sine store Fordele baade som Forskud betragtet, og med Hensyn til Tiden Arbeidet skeer paa. Compostens velgjørende Virkning om Sommerdage maa, under mine Forhold, indskrænkes til den Deel af 4de Parts Marken, som jeg da kan overkomme at gjøde.

3. R o d f r u g t e r.

Uf Foregaaende sees, at en heel Mark ubeløstende dyrkes med Kartoffer. De ere af det store, engelske, meelrige Slags, og opbruges alle paa Gaarden, da jeg altid har tilveiebragt min Gjødning ved egen Kraft, og af samme Ursag heller ikke solgt Foder fra Gaarden. De lykkes i Almindelighed fortræffelig, og selv iaar, hvor Misværet var almindelig, kan jeg, paa ugjødet Jord og i Forhold til Egnen, ikke klage, skjøndt Uvlen var lille mod Sædvane. Der pløies dybt til dem om Efteraaret, og

om Foraaret behandles Marken, efter Omstændighederne, med Harve og Exstirpator. Kartoflerne udsøges i Aaringer, hvor ingen Mangel er, af Størrelse som et stort Æg, og lægges i Hypefure paa en Allens Distance og 12 à 14 Tommer fra hverandre; der stækkes med Hypeploven en let Kam over dem, hvilken ved Frempipningen udjevnes med Harven, som da bruges efter Fornødenhed. 2de Hypeninger, saa tidligt, Omstændighederne ville tillade, have været tilstrækkelige til at holde Marken reen, og skaffe Kartoflerne det skjøre Leie, uden hvilket de ikke trives. Sildig Hypening er skadelig. Optagningen skeer i denne Egn for Kost og Dagløn 16 à 20 Sk., og der fattes ikke paa vante og duelige Optagere, men de forlange stadigt Tilsyn. Jeg søger, saavidt muligt, at lægge Kartoflerne først i Mai Maaned og at optage dem senest 8 Dage efter Michaeli. Om end Kartoffelen ikke i Jorden har naaet sin høieste Modenhed, har jeg dog ikke, under Overvintringen, sporet nogen skadelig Folge heraf. Saa danne anbefales endog som Læggekartofler.

Notabaga: Frøet saaes paa udsøgt Markplads nær Gjødning i April, og udplantes, naar Planterne findes tjenlige, hellere sildig med Regn end tidlig uden Regn; er Aargangen, som iaar her, aldeles uden Regn, da kan man dyppe Plantens Rod i en Belling af frisk Kjødgjødning og Jord, og lade Plantehullerne stikke og vande, man kan da være vis paa, naar man derefter udplanter i de ved Væden

opfugtede Huller og vander som sædvanligt, selv i det tørreste Aar at erholde en god Afgrøde uden videre Banding, naar ellers Jorden er hensigtsmæssig behandlet.

Denne Rod udmærker sig for alle andre ved sin Størrelse, saftfulde Bæxt og udbredte store Top, hvorfor der med Fordeel lades en Aens Plads imellem hver. Den er mindst kjælen mod Frost, og jeg kan forsikre, at jeg, ved en anstillet Prøve, at fodre Malkekøer med dem alene og Halm, har erholdt ypperlig tyk og velsmagende Fløde uden at vi have funnet opdage den af Nogle omtalte Raalrabismag.

4. Avis: Redskaber.

Jeg har opdyrket min Jord med den Bayley'ske Plov og en stor Brakharve. Siden har jeg med Fordeel kjøbt af Winstrups Plove, og nu, da disse tildeels ere opbrugte, synes den forandrede amerikanske at være den fordeelsagtigste for min Jord. Jeg pløier om Efteraaret dybt alt hvad jeg kan overkomme, og søger, nu da Jorden er kultiveret ved Gjødning, Rodfrugter og 9 Aars meget omhyggelige Pløining, at bruge Ploven om Foraaret saalidt muligt, men derimod at lade Exstirpatoren arbejde for denne og Harven.

Det er imidlertid udenfor Tvivl, at den Beatsonske Scarificator, saaledes som v. Slick nu i mange Aar har brugt den paa Grevinde Trautmansdorffs Godser Jamnig i Næhren, saavel hos mig som paa enhver ligecultiveret Jord, ganske vil kunne gjøre

Plovens og Harvens Brug om Foraaret overskødig; thi efter alt, hvad bemeldte v. Flick saa mangfoldig vidnesfast har godtgjort og offentliggjort, fandt det wienske Landhuusholdningselskab sig opfordret til at anmode et af sine meest udmærkede Medlemmer Baron v. Ehrenfels om selv at begibe sig til Jamnig i Mähren, for paa Stedet at overtøye sig om Forsøgenes Barighed, og tillige af v. Flick at lade sig meddeele alle de Oplysninger, Hr. Baronen maatte finde nødvendige til Diemedet. Den af Historien og offentlige Forhandlinger bekendte kloge Sindighed, med hvilken man i Østerrig affhandler enhver dubios Sag, lader heller ingen Tvivl om, at det i det mindste er sikkert, naar der, i Verhandlungen der Königl. Keis. Landwirthschafts-Gesellschaft in Wien, ansøres som et af ovenmeldte Reises Resultater:

”Fordelen af det Beatsonske, af v. Flick forbedrede, Agerdyrknings-Nedskab synes godtgjort i den Grad, at man intet Dieblik kan drage i Tvivl, at naar Marken eengang ved den sædvanlige Plov er vøndt, da ville alle øvrige ellers nødvendige Arbejder til denne Marks Smuldring, Rensning o. s. v. ved Hjælp af dette Nedskab kunne fuldføres med Besparelse af Tid og Kraft.”

Her indrommes altsaa bestemt, at naar Marken — endog i Almindelighed — eengang er pløiet, kan Sæden ved Hjælp af dette Nedskab bringes i Jorden uden videre Brug af Plov eller Harve.

Saa vidt jeg erindrer, anseer ogsaa v. Slick i et enkelt Tilfælde en foregaaende let Pløining nødvendig, det er derfor ikke i nogen Henseende til Misrecommandation for Redskabet, naar Baronen tillige indberetter, at han ikke anseer det for nyttigt, ved Hjælp af Scarificatoren aldeles — som General Beatson paastaar — at ville forberede en Mark til Sæd uden bemeldte foregaaende lette Pløining, da man ikke i dette Tilfælde vilde kunne fuldføre den da nødvendige oftere Scarificeren ved Hjælp af det Antal Heste, der ellers kun var nødvendigt. For imidlertid grundigt at bedømme dette, udkræves Praxis. Iøvrigt tilkjendegive disse Forhandlinger, at man i Østerrig især af den Årsag er bleven opmærksom paa dette Ulsredskab, fordi man tidligt om Foraaret kan arbejde med det der, hvor Ploven endnu ikke kan eller bør gaae, og fordi man ved dets Brug kan faae Urter, Bitter, Havre og Byg hurtigt og tidligt i Jorden, hvorpaa disse Sædarteres lykkelige Uvl for største Delen beroer.

5. Mergling.

Da den Mergel, jeg hidtil har fundet paa Eodden, skjøndt forskjelligt farvet, dog altid har været Leermergel, og min Jords største Bestanddeel er Leer, saa bortfalder hidtil Mergling med Fordeel.

6. Staldfodring.

Den Blandsæd, jeg efter Forangaaende udsaaer, opfodres paa Stald om Sommeren til alt Qvæget, dog gives Malkekøerne daglig nogle Løireslag Kls:

ver. Jeg maa sørge for, at Staldfodringsmarken, da den skal bære Kaps, er afbenyttet saaledes, at Kapsen kan i rette Tid komme i Jorden. Den Sæd, som altsaa kunde hindre dette, gjøres til Høe. Fordelen af en Kaps- eller Sennopsmark, Fornødens heden af Kloverhøe, naar Rotabage ind i det nye Aar slipper, den velgjørende Virkning paa Sommeralkningen, at give Køerne nogle Løireslag paa Klover, har hidtil fraraadt mig at forsøge Gjødningsmassen ved en yderligere Staldfodring. Naar imidlertid ovenmeldte Staldfodringsmark slipper, begynder 4de Parten af den forrige Urtemark.

7, 8. Besætning. —

Malkesøer for Diebliffet 23. Alle bestemte til at kælte paa Gaarden, altsaa enkelte meer og mindre golde.

Ungqvæg 4. Jeg har begyndt aarlig at tillægge 2 Kalve for at skaffe Besætningen et varigt Hold. Da man ikke faaer Nytte af Qvien før den er 3 Aar, vil der altsaa komme til at underholdes aarlig 6 Ungqvæg. Da her kunde holdes 34 Malkesøer, ifald Bygningerne vare indrettede derefter, vilde Qvægbesætningen om et Par Aar stadigt være 40 Stkr.

Et Par Køer staae til Fødning, den ene bestemt for Huset. Køerne ere af fynsk, jydsk og holsteenskt Race.

Faar 6. Moderfaar, en Væder, en Marsbede, en 2aars Bede ere med Ungelen tilstrækkelige til at

forsyne Huset med Uld og Faarefjød. De ere af spansk og engelsk Race, og give udmærket Uld, der er bedre end Omegnens.

Sviin. En Soe, som farer 2 Gange aarlig, er med dens Yngel tilstrækkelig.

Heste. Ved Uheld og Slid under denne svære Jords Opdyrkning er min Besætning af Heste for mindsket og forringet. Nu ville for Eftertiden 9 jevngode Heste kunne bestride saavel Jordens Dykning som den daglige Mælkehandel o. s. v. Af disse kunne endog eet Par være af de mindre gode, som for let Priis kjøbes om Foraaret og sælges mod Vinteren, og saaledes blev Hesteholdet i Wintermaanederne kun 7, hvorimod der ellers her i Eggen paa de større Gaarde aarlig holdes fra 10 til 12.

9. Indhegning.

Paa et Par Hundrede Favne nær, er hele Lodden indhegnet og vedligeholdt ved Grøstegravning. For største Deel er plantet Pii.

10. M a r k f r e d.

Overholdes og indrømmes.

11. G r a v n i n g.

Volddiget med Pilene omgive alle Markerne. Hvor det var fornødent, er der anbragt gjennemløbende Vandgrøft. Alne og rensede Vandfurer bringe det overflødige Vand bort fra det inderste af Markerne. En Hovedgrøft gaaer igjennem Lodden og den høistfornødne Opgrøftning udenfor Lodden er i dette Efteraar foranstaltet, for at lede Vandet

over Islemark til Damhuusføen. Dækkede Vandgrøfter findes ikke.

12. Træplantning.

Foruden Vilen paa Loddens Bolddige, hvor den, som enten fattes eller er udgaaet, attraaet udfyldt efterhaanden, er Haugepladsen, som betydeligt er udvidet, omgivet med 4 Rader vilde Træer, hvoraf de 2de yderste ere Aß, og de 2de inderste Ypern, Alnbøg, Røn, Birk og Hæffel. Det Hele er omgivet med Hvidtjørn. Et lille Buskads med vilde Træer, omtrent 3 Hundrede, er anlagt i Haugen. De Frugttræer jeg for nogle Aar siden plantede i Haugen gif ud i de vaade Aaringer. Til Foraaret vil derimod et halvt Hundrede Frugttræer atter blive plantede, nu Vandet ikke mere kan ødelægge dem. Pladsen hertil er i $1\frac{1}{2}$ Alens Dybde og Brede fuldkommen cultiveret, da Træerne ellers ikke vilde trives i den raae Leermasse.

Robovre Mark, den 4de December 1834.

8.

(Fra Selveiergaardmand Jens Andersen i Vesterhæsinge ved Faaborg.)

Det Kongelige Landhuusholdningselskab har under Ste dennes forelagt mig nogle Spørgsmaal til Besvarelse, i Anledning af at det gunstig har betroet mig en af dets Læringer til Underviisning i det bedre Hølsbrug. Jeg opfylder med Fornøielse

Selskabets Forlangende ved ærbødigst at tilfille det Følgende.

1. Areal paa min Gaard er 47 Edr. Ploie: land efter Udsæden, 4 Edr. Land god og $2\frac{1}{2}$ Ed. Land maadelig Eng, 3 Edr. Land opgravet Tørve: mose. Foruden anførte Areal, har jeg en Toste paa $2\frac{1}{2}$ Ed. Land, der er inddeelt i 5 Stykker og hvoraf de 4 aarlig bruges til Staldfodring.

2. Gaardens Jorder ere inddeelte i 10 Lodder og til Aaret 1836 vil følgende Drift være indført: 1) Brak, 2) Raps, 3) Hvede eller Rug, 4) Kartofler, Urter, Hør, og Vikkehavre til Staldfodring eller til at modnes, 5) Byg med paasaet Kløver, 6) Kløver til Slet, 7) Rug, 8) Havre med rød og hvid Kløver, 9) Kløver til Slet, 10) Græs.

3. Af Rodfrugter dyrkes blot Kartofler fra $1\frac{1}{2}$ til 3 Edr. Land, hvorpaa der har været ablet fra 100 til 200 Edr., hvilken Avl jeg agter at udvide.

4. Af Avlsredskaber bruges de sædvanlige, dog benyttes meest Svingploen. Hoppelploen anvendes naar behøves. Med Eystirpator agter jeg til næste Foraar at nedlægge den meste Sæd.

5. Halvdelen af Gaardens Areal er allerede merglet, og Resten skal have samme Behandling. Merglen er af bedste Sort. I det mindste 200 Læs føres paa hver Ed. Sædeland.

6. Hestene og Ungkvæget staldfodres til Høsten er forbi, undertiden ogsaa nogle Faar, og Malke: køerne fodres deels paa Stald og deels holdes de i

Tøier efter Omstændighederne, saaat de, i de varme Sommerdage, ere inde om Dagen, og, naar Kulden indfinder sig, om Natten.

7. Paa Gaarden holdes 4 Arbeidsheste, en Plag og et Føl, 11 Køer, 2 Qvier, 2 Kalve, og 1 Tyr, 11 Faar og 1 Bøder; 3 til 4 Sviin holdes til Brug for Huusholdningen.

8. Køerne ere af den sædvanlige fyenske Race. Jeg ønsker meget at kunne faae en bedre Qvægrace, men mangler dertil den fornødne Formue. Mine Faar ere forædlede og større, bedre byggede, og mere uldrige end den almindelige Race her paa Eggen. Mine Sviin ere ikke af nogen særdeles Art. Den bedre Race jeg hidtil har haft er ikke længer ublandet.

9. Paa et Par Hundrede Favne nær, ere alle Gaardens, saavel Ud: som Mellem:hegn, beplantede med Hvidtorn, Hassel, Ulkrøn, Piil af forskjellig Slags, Bidie m. m. Plantningen fortsættes indtil alle Hegnene ere forsynede dermed.

10. Markfreden bliver sjeldent og kun tilfældigviis frænket.

11. Overalt i Lodderne, hvor det behøves, ere der baade aabne og dækkede Vandgrøfter, som findes at være i god Orden, og tilstrækkelige til at aflede Vandet. Ingen nye anlægges uden naar en kommer i Norden.

12. Ved Gaarden er anlagt en lille Poppel:

plantage, hvorfra skeer Udplantning, naar Træerne have naaet en passende Størrelse.

Til Forestaaende giver jeg mig den underdanige Frihed at tilføie, at mine Enge blive vandede ved Hjælp af en gennem dem løbende Bæk; ogsaa føres Gjødningsvandet over en Deel af dem. Min Understov holdes i Fred, og er i en frodig Vext. Gjødningsmassen forøges ved Blanding med Torvesmul og anden Opsamling. Undertiden om Sommeren blandes derimellem faaet Haffelse for at opfange Møgsafterne, og for at bringe desto bedre Gjæring i Møddingen bliver den kulekastet.

Hvad iøvrigt Lærlingens Dannelselse angaaer, til at blive en kyndig Landmand, gjennemgaaer jeg med ham nogle Skrifter om det bedre Avlsbrug, og søger ved den daglige Dmgang at henlede hans Opmærksomhed paa et eller andet, som kunde blive ham til Nytte i Tiden. I Skrivning og Regning modtager han Undervisning af Sognets Skolelærer.

Vesterhassinge, den 26de November 1834,

9.

(Fra Proprietair P. G. Koch til Ulstrup ved Randers.)

1. Areal af Gaarden Ulstrup var, da jeg kom her, circa 357 Edr. Ugerland, 60 Edr. Land Eng, 80 Edr. Land Kærjord og 100 Edr. Land Hedejord, i alt et Areal af 577 Edr. Land foruden Skov.

Deraf er nu i de 2½ Aar, jeg har boet her, opdyrket, bemerglet og forvandlet til en god Ugerjord,

80 Edr. Land Hedejord, samt 30 Ed. Land Kjærjerd ere planerede, udgrøftede, pløiede og bemerglede, saaledes, at den nuværende Agerjord udgjør ved Ulstrup 476 Edr. Land.

2. Markerne drives i 2de Sædfølger. Sandsmarkerne, som ere inddeelte i 9 Jndtægter, drives først; med Boghvede eller Grønfoeder, som gjødes, Rug, Kartofler eller Bikker, som halvgjødes, Byg, Havre med Klover, og hvile derpaa i 4 Aar.

De gode Jorder her paa Marken ere inddeelte i 10 Jndtægter, og drives paa følgende Maade: Grønbraf, Winterhvede, Byg, Erter, Rug, som halvgjødes, Havre med Klover og 4 Aars Hvile.

3. Af Rodfrugter dyrkes alene Kartofler, hvoraf nedlægges 100 Edr. om Aaret. Afgrøden heraf bruges tildeels til Kreaturer.

4. Her bruges Svingsplove, Exstirpatoren, saavel svære og mindre danske, som Rund-Harve, Båndsploven, Kartoffelploven, Tromlen, Kornrense-Maskiner, og alle andre nødvendige Redskaber til alt Slags Sæds Behandling &c.

5. I de 2½ Aar jeg har været her, har jeg kjørt 40,000 Læs Mergel.

6. Mine Heste og Faar faae Staldfodring om Middagen.

7. Her holdes 160 Etkr. Køer, 36 Heste, 100 Faar, og 50 Etkr. Sviin.

8. Tildeels holdes her jydsk Køer, hvoraf Tillæget er blandet med Sveisk og Tyroler Race;

saaledes ere 20 Thyroler Køer iblandt mit Meierie, hvoraf Tillægget er blandet med Jydsk Race, da jeg har erfaret at denne Blanding afgiver de bedste Malfekøer. Endvidere holdes her Faar af Southdown Race, og Sviin af Engelsk Race.

9. Markerne omkring Skjeldet ere tildeels omgivne med levende Hegn, som først er plantet i forrige Aar. Skoven er jeg isfærd med at indhegne med levende Hegn, som kan ventes færdigt til førstkommande Foraar.

10. Her holdes Markfred.

11. Jorderne ere tilbørligen afgravede, for saavidt jeg har taget dem under Brug, og har jeg i de 2de første Aar ladet i Kjæret, Heden og Ugerjord, grave over 18000 Favne saavel aabne som dækkede Grøfter, hvoraf næsten aldeles ingen ved min Ankomst her befandtes; Jorderne stode mange Steder under Vand, og befandtes saa fulde af Væld at de ingen Heste kunde bære. Nu derimod ere de saaledes, at de kunne pløies uden Vanskelighed.

12. Af Forstværæsenet bliver en Deel Træer plantede.

Paa det høie Kongelige Selskabs Anmodning tillader jeg mig slutteligen at meddele samme den Driftsplan, som jeg agter at følge ved Opdyrkningen af det store Kjær, som ligger ved Gudenaæn, og indeholder circa 56 Edr. Land. — Dette Kjær var ved min Tiltrædelse her kun at betragte som en stor Løvemosse, fuld af bundløse Huller og saa

sid, at det aldeles var uskiftet til at bære Heste og Vogn. Ved hensigtsmæssig Udgræfning og Vandafledning har jeg dog bragt det saa vidt, at jeg i forrige Vinter saae mig i Stand til i Tøveir at pløie det, og fik i Aar af de 30 Edr. udsaaet Havre saa godt et Udbytte, som man af een Pløining kunde vente. Nu er jeg sysselsat med at mergle denne Jord, agter til næste Aar at saae Kaps deri, i det derpaa følgende Vinterhvæde med Klover Timothy: og Raigræs, og saaledes at forvandle dette Kjær, som før laae aldeles ubrugbart, til en god og velbærende Eng. Hvad der, foruden Interesse for Sagen, ydermere har bestemt mig til dette Arbeide, er det heldige Udfald, et lignende Foretagende havde for mig paa Christinedal, mit forrige Opholdssted, hvor jeg paa et lignende Jordsmon ikke alene høstede god Kaps og Vinterhvæde, men forskaffede mig en Eng, der i Mængde afgav fedt og fortrinligt Høe.

Ulstrup, den 24de November 1834.

10.

(Fra Gaardmand Søren N. Michelsen i Paar, Halbum Sogn, Karhuus Amt.)

1. Arealet til min Gaard er circa 62 Edr. Land Geometrisk, hvoraf 5 à 6 Edr. Land forhen var Eng, meget moradsig, som kun frembragte lidet Høe, af en ussel Bonitet, 1825 og 26 lod jeg dette Stykke udgrave med 3 Alen brede og 2 Alen

dybe Grøfter, 18 Alen imellem hver; Opkastningen, som var deels Torvejord og deels Sand, blev strax udsløiset over Agrene imellem Grøfterne, herpaa blev 1ste Aar saaet Havre og siden dyrket med Ploven og optaget i Drift med det øvrige Agerland; jeg har her altid avlet tilfredsstillende Afgrøde, som har indbragt mig 5 à 6 dobbelt imod som Eng.

2. Bexeldrift bruges i samme Orden, som jeg begyndte Aar 1821, saaledes: Afdelingen Nr. 1 1ste Aar Havre, 2det Bikkhavre, gjødet, 3die Rug, 4de Kartofler, 5te Byg, 6te og 7de Klover. Det maa bemærkes, at Afdelingen Nr. 1 dyrkes nu 1ste Aar Reenbrak, 2det Raps, 3die Rug, 4de Bikkhavre eller Kartofler gjødet, 5te Byg, 6te Klover, 7de Rug; da nu Marken for Størstedelen er bemerglet, og jeg er istand til at gjøde tilstrækkelig, seer jeg min Fordeel ved denne Forandring uden at svække Kraften i min Jord. Afdelingen Nr. 2 og 3 ligesom forhen, undtagen efter Klover saer jeg Rug, men forhen Havre.

3. Kartofler dyrkes paa circa 6 Edr. Land aarlig; mine Kartofler har stedse været gode og meget søgte, men dette Aar avlede jeg, med lige god Behandling og Gjøde, et ringe Produkt, saavel i Qvantitet som Qvalitet. Kartoflerne ere smaae og meget skurvede; om jeg skal tilskrive den tørre Sommer dette, eller det, at min Mark er merglet, er mig næsten endnu ubekjendt; jeg troer snarest at Mergelen er Skyld deri.

4. Af Volskredskaber bruges den forbedrede Nordamerikanske Plov, og naar Jorden er tør den Bailaiske; til svær Harvning, eller som Brakharve, bruges den Belgiske med skraae Tænder, forresten de almindelige jydskke smaae Jernharver. Foraarsfæden nedlægges for Storstedelen med Exstirpatoren.

5. Min hele Mark er, paa 4 Tdr. Land nær, bemerglet med omtrent 120 Læs pr. Td. Land, Leermergel, men rig paa Kalk.

6. Jeg bruger heel Staldfodring til mine Heste og Ungkvæg, men til Malkeskøerne halv, Faarene toires.

7. Af Heste holdes 5, hvoraf een er Hingst paa 8 Aar, som 2 Gange har fortjent Præmie; om Vinteren holdes 24 Stkr. Fækreature, hvoraf i Almindelighed 4 Stkr. ere Ungkvæg, 8 Stkr. Stude og Køer, som fedes med Korn og Kartofler, og 12 som Malkeskøer. Om Sommeren derimod holdes kun 12 Malkeskøer, 4 Ungkreature og 2de Trækstude; af Faar 14 Stkr. og 2 à 3 Sviin, som om Sommeren fedes med Valle og Melk.

8. Køerne ere for største Delen Blanding af Sveizer Race, og Faarene Blanding af Spansk Race.

9. Marken er indhegnet med 3 Aens Grøft; men ingen levende Hegn, da Dykfastningen for Storstedelen er Gruus og Sand.

10. Markfreden overholdes her bestandig; nu af enhver Mand saavel som af mig.

11. Jorderne ere afgravede, forsaavidt det behøves, og meest med aabne Grøfter og nogle dækkede Vandgrøfter, som renses naar behøves.

12. Vilde Træer i sluttede Plantninger opelskes ikke.

Foruden de opgivne Spørgsmaals Besvarelse, tillader jeg mig at tilføie, at fra den Tid jeg begyndte med dette Agerbrugs Indførelse paa mine Jorder have mine Kaar aarlig forbedret sig saaledes, at jeg har afbetalt min Gjeld og har en lille Nødsfilling tilovers; at ogsaa det høie Selskabs velgjørende Bidrag, som jeg i 5 Aar nød, betydelig understøttede mig, maae jeg med underdanigst Tak tilstaae.

Haar, den 1ste December 1834.

II.

(Fra Hr. Schmidt paa Bøgilgaard ved Viborg.)

Bøgilgaard, der staaer for Hartkorn 5 Tdr. 2 Album Ager og Eng og 3 Tdr. 2½ Album Skovskjold, har et Areal af 213 Tdr. Land, men deraf er kun omtrent 43 Tdr. oprindelig Agerland og som nu er sat i Drift under Bencøvning af Indmark. Af Eng er der kun Lavfalds-Strimler igjennem Marken, hvori Vandet meest har Fald fra Syd til Nord og som imellem Agermarken og Skoven kan ndgjøre omtrent 10 Tdr. Land, hvor paa dog kun kan avles omtrent 20—30 Læs meest maadeligt Høe. Skoven har været meget betydelig:

en Strækning af omtrent 50 Tdr. Land meest Ege- og Birkeskov er for kortere eller længere Tid siden aldeles ophugget, og Terrainet, der slutter sig til Heden, er nu bevokset med svær Ene og Lyng. En anden sluttet Skovstrækning, omtrent 30 Tdr. Land, er ogsaa nedhugget, men her staaer, ved Bundens særdeles gode Beskaffenhed som Skovbund, en skjon tildeels sluttet Opvæxt, der nu fredes, opelkes og de bare Pletter beplantes, og lover en god Ege- Bøge- og Birkeskov. Den sydlige Deel af Marken er Hede, som i Forening med den før omtalte ophugne Skovstrækning udgjør omtrent 120 Tdr. Land. Denne hele Strækning, med Undtagelse af nogle Moser, tildeels god Torvestjær, egner sig til Opdyrkning.

I Indmarken dyrkes efter Bøvedrift, nemlig: 1ste Aar Grønhavre, (som slaaes til Foder eller Hø) eller Boghvede, begge gjødet; 2det Aar Rug efter flere Møninger; 3die Aar Boghvede eller Grønhavre (see 1ste Aar); 4de Aar Byg; 5te Aar Kartofler, halvgjødet; 6te Aar Havre med paa- saet Kløver eller Fløielsgræs, eftersom der kan mingles eller ikke; 7de og 8de Aar Kløver eller Fløielsgræs. Denne Drift er indrettet til at der efterhaanden kan indføres Handelsplanter's Dykning. Saaledes har jeg besluttet til Foraaret at faae en Td. Land af Kartoffelstubben med Kommen istedet for Havre og Fløielsgræs i 3 Aar og at besaae en Td. Land af den indtagende Kløvermark med Hør o. s. v. I Udmarken, hvor der formedelst

Mangel paa Gjødning, saa og formedelst Bygningsarbejder, kun har været aarlig opdyrket og merglet omtrent 3 Tdr. Land, attraaet en overflaaren Robbeldrift. Denne er begyndt og agtes fortsat i 10 Aar med: 1ste Aar reen Brak; 2det Aar Kap; sæd; 3die Aar Hvede; 4de Aar Bælgfæd; 5te Aar Havre; 6te Aar Kartofler, halvgjødet; 7de Aar Byg; 8de, 9de og 10de Aar Kløver.

Hidindtil er der ei dyrket andre Rodfrugter end Kartofler, paa enkelte Prøver med Turnips og Høstroer nær. Kartofler lægges i et Nr. af Jndmarken omtrent 5 Tdr. Land, hvor der lægges omtrent 30 Tdr. med Klat; eller Halvgjødning og avles der derefter 10—15—20 Fold. Det er vel Hensigten, i Jndmarken at dyrke andre Rodfrugter naar Kartoflerne faae begyndt i Udmarken, men Marken er endnu for ureen, tildeels ogsaa for fold og suur til dette Brug. Kartoflerne anvendes meest til Fodning.

Af Uvlsbredskaber bruges den mindre hollandske og den forbedrede nordamerikanske af Selskabets Plove, samt en anden hjemmegjort Svingplov. Det er nu lykkedes mig ei alene at bruge Svingplov med forspændt Stude, men endog, hvor den stærke Jord fordrer det, forspænde fire; dette skeer ved at spænde de forrestes forlængede Skagler i de bagestes Seler, hvorved der opnaaes, at de alle fire trække gjennem een Hammel og følgelig paa samme Linie som naar den er forspændt med 2. Fremdeles bruges Selska-

bets slystjærede Extirpator og den Winstrupske Kensemaschine, en 12 Bullet Harve — en Belgisk Brakharve er under Arbeide — en Hypeplov o. s. v.

Den lerede og derfor kolde og sure Jordbund trænger meget til at mergles. I midlertid er der, endskjøndt der er Mergel flere Steder i Marken, store Vanskeligheder ved dette Arbeide. Mergelen ligger allevegne i en Dybde af 3 Alen og dog er den hidindtil kun fundet i Lavstederne, hvor man maae Fjæmpe med Vand. Bygningsarbeider have ogsaa forhindret os. I midlertid er der dog det første Aar kjørt 900 og siden hvert Aar omtrent 300 Læs, meest paa den Deel, som opdyrkes i Udmarken. I Fremtiden maae, om Gud vil, dette Arbeide drives noget stærkere.

Hele Avlsbruget egner sig til Staldfodring, men hidindtil har kun halv Staldfodring, ja endog kun en Tid af Sommeren, været brugt. Fordi Græsningen er god, har man, for ogsaa om Vinteren at beholde Besætningen, flaaet Staldfoderet af til Høe. Maalet i denne Henseende er heel Staldfodring, i det mindste med en Deel af Besætningen.

Gaarden modtoges til Institutets Indretning for 4 Aar siden, og holdtes den første Vinter, med noget tilkjøbt Foder: 2 Heste, 14 Stkr. Hornkvæg, 20 Faar og 1 Sviin. Denne Besætning er nu endog med nærværende knappe Foderaar voxet til 3 Heste, 26 Stkr. Hornkvæg og 40 Faar, samt 5 Stkr. Sviin, hvoriblandt 3 Griseføer.

Koeracen har hidindtil været den almindelige jydsk Landrace; i dette Efteraar har jeg anskaffet en holsteensk Koe og en dito Tyr, begge af Mærskracen. Faarene ere af den bedre Landrace med bred Hale og taalelig fin Uld. Svinene ere af en Blandingsrace, temmelig finlemmede, men kunne dog, fede, opnaae en Vægt fra 12 til 20 Lpd.

Paa Indhegning af Jorderne er her endnu ei begyndt, men saasnart Bygningen er fuldført, vil dette blive et af de første Arbeider, der maae fremmes, og da Egnen egner sig særdeles for levende Hegn, vil dette vist overalt blive Jordbold med levende Gjerde beplantet.

Desuagtet holdes temmelig strengt over Markfreden, især har dette været Tilfældet her i Raboes laug i det sidste Par Aar. Et Bewiis derfor er min Napsmarks Fredning i Aar uden Indhegning.

Vandets Afgravning fra Jorderne er her ogsaa et af de vigtigste Arbeider, som bør fremmes saasnart skee kan. Imidlertid er her hidindtil kun skeet det allernødvendigste: der er ved egne Folk anlagt omtrent 400 Fv. aabne Grøfter og 200 Fv. Kiisfaschiner, af hvilke sidste omtrent 30 Favne dette Efteraar. Saaledes maae anlægges aarlig efter Omstændighederne af begge Slags der, hvor Vintersæden lægges, og efterhaanden som der vindes mere Tid og Evne til overordentlige Foretagender maae Engene ogsaa paa samme Maade befries fra det skadelige Vand, lige:

som der ogsaa kan vindes betydelig meer Eng ved saadanne Foretagender.

Den omtalte unge Skov har siden Begyndelsen her været Gjenstand for Opelskning. De anvendte Midler dertil har været Udhugning af de unyttige og overflødige Skud, for desto bedre at skaffe de bedre Skud Luft og frie Opvært. Denne Udhugning er skeet strimlevis i krumme Linier, fra sydvest imod sydost, for at Vinden ei derved skal faae skadelig Indgang. Sidste Foraar er begyndt med Beplantning af de bare Pletter, idet omtrent 3000 Egeplanter og 500 Lerkeplanter ere satte og de fleste i Grøde. Et saadant eller et større Antal er bestemt til hvert Aar at plantes idetmindste indtil den bevøede Strækning er sluttet. Noget, der her saameget mangler os, er Indhegning; men vi formaae det ei endnu ved egen Kraft.

Nærværende Avlsbrug er af Hs. Majestæt Kongen kjøbt i Aaret 1830 til Indretning af et fellenbergsk Opdragelses-Institut for fattige Dreng. Gaarden modtoges i den usleste Forfatning: 3 faldefærdige Smaaehuse udgjorde Bygningen, Jorderne laae i Græsleie, de fleste begroede med Ene efter 16—20 Aars Hvile; kun enkelte Stykker vare planløst dyrkede; Bygning og Jordforbedring maatte paa eengang foretages; ved et Teglværks Anlæg, ved Kjørsel med Stude &c. ere vi dog komne saavidt, at jeg med glad Haab tør see ind i Fremtiden, naar det høie Selskab, som hidindtil, vil række Institutet

en hjælpsom Haand. Snart staaer en stærk, hensigtsmæssig samt skjøn grundmuret Bygning, men denne har ogsaa fortæret de Midler, som vare allernaadigst bestemte til Indretningen, og for Fremtiden kan man kun gjøre Fremskridt ved egen Kraft: men vi blive og stedse lidt kraftigere; 6 sunde, muntre og haabfulde Dreng, fra 10 til 15 Aar gamle, udi gjøre Eleverne; ogsaa disse kunne nu allerede med sammenlagt Kraft fremhjelpe Udsbruget, og Forbindelse med dem har jeg ogsaa hidindtil fundet passende for Selskabets Lærlinge, især hvad Underviisningstiden om Vinteraften angaaer.

Opdyrkningen af raae Jorder fortjener her i Egnen vistnok megen Opmærksomhed; Mergel er Middelet, hvorved Arbeidet snarest lønner sig; den er besværlig at faae op, men her kan imidlertid hjælpes meget ved Afgravning af Vandet og Græsvens Behandling med Estertanke. Med Stude maae det meste af Arbeidet udføres; thi Heste holdes sparsomt og kan ei heller holdes formedelst Mangel paa godt Foder. — Her i Udsbruget kan Heden ei pløies før den er befriet fra den stærke Ene-Production. — Jeg har til dette Tiemed gjort Forsøg med en stærk Jernfrog med 3 Grene, hvorved de stærkeste Enerødder kunne trækkes op og de mindre overlades til Ploven. Forsøget er lykkedes mig og jeg haaber derved at spare en Deel Ryddearbejde. Saadan opdrevet Hede, meest gammel Skovbund, naar den kan merges og brakkes, egner

fig endog med simplere Gjødning fortrinlig til Raps og Hvede. Egnen er slet beliggende for Kornafsætning, derfor er det desto vigtigere at lægge sig efter Handelsplanters Dyrkning. Mergling af Jorderne vil ogsaa for Qvægavlen her spille en vigtig Rolle; Kløveren voxer efter Mergel meget frodig og uden denne mislykkes den stedse; alt Foder faaer derved en bedre Natur og bevirker mere Trivselighed. Qvægavlen trænger ogsaa her i Egnen til at op- hjælpes, ligesom ogsaa Sands for bedre Tillægsdyr mangler.

Bøgildgaard, den 6te December 1834.

12.

(Fra Consistorialraad, Pastor Bierregaard i Biermind ved Viborg.)

Idet jeg herved har den Ære at tilstille det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab de ved Circulaarskrivelse af 15de November sidst forlangte Oplysninger om min Uolsdrift m. m., maatte mig, til Undskyldning, om samme ei ganske skulde tilfredsstille det Høirespective Selskabs Ønske, tillades at forudsikke følgende Bemærkninger: ved den her sidst passerede, for hele Byen saa saare onfselige Udsiftning, den tredie, der har fundet Sted her, deels strax for jeg kom, deels imens jeg har været her, bleve Lodderne først udsatte i Efteraaret 1832. Jeg har altsaa ei alene blot haft min Indmarkslod i 2

Mar, men erholdt derhos til samme de to ringeste, og derfor fattigste Jordbrugeres høist affræstede og udmagrede Jorder. Men jeg havde ei alene offentlig og privat klaget over forrige Udskiftning, men overtalede derhos Bymændene til at samtykke i den nye, da denne bevilgedes, og skjøndt nu gammel og uden Formue, haaber jeg dog, saafremt Gud vil, at overvinde alle Vanskeligheder, og snart at istandsætte min nye Mark, og i denne Henseende at kunne give en Uolstærling og Andre et Exempel. Men hvad de forelagde Spørgsmaale angaaer, da

1. Bestaae mine samtlige Jorder af a) en Jndmark paa 51 Tdr. Land g. Maal, hvis Jorder ere temmelig eensartede, ikke ringe af Naturen, men udmarvede, som sagt, ved en slet Dyrkning, sandmuldede, taxerede til 16—18, af b) en Hedelod 62 Tdr. Land, hvis Jorder, forsaavidt de ikke i forrige Tider ere afgravede til Møddingeblanding, ere af lige Beskaffenhed med Jndmarkens, og af c) en Eng blot paa $2\frac{1}{2}$ Td Land, men som, da den for en Deel kan vandes, giver omtrent 14 Læs Høe. Tilfsammen $115\frac{1}{2}$ Td. Land.

2. Den Drift, der efterhaanden indføres, vil blive 1) Boghvede efter heel eller idetmindste halv Brak, for en Deel til grønt Foder. 2) Rug efter Gjødning. 3) Kartofler og vel for en Deel Gulerødder. 4) Byg. 5) Grønt Foder af Klover, Vikkehavre o. s. v., halvgjødet. 6) Rug. 7 og 8) Kløver.

3) Af Rodfrugter har jeg i min nye Mark ikke

haft Leilighed til at dyrke andet end Kartofler hidtil i det Var Aar, og blot 10—12 Edr. Herefter vil en Jndtægt blive belagt dermed. I min forrige Mark begyndte jeg for mere, end 30 Aar siden med Dyrkningen af Gulerødder. De lykkedes godt, og ere efter min Erfaring de bedste Foderrødder, og give bedre Mælk, end Kartoflerne. Med deres Dyrkning har det, som jeg erindrede i min ifjor uddeelte lille Anviisning til det forbedrede Jordbrug, ikke saa stor Vanskelighed, som man forestiller sig.

4. Blandt Uvlsredskaber bruges Svingploven. Exstirpatoren havees og, og vil herefter blive anvendt til at bringe Sæden i Jorden. Hidtil har den kun gjort Tjeneste paa Braklandet.

5. Med hvad Møie og Beføstning jeg mergede min Hedelod, for at kunne opdyrke samme, har jeg mindet om i nysnævnte Anviisning. Ved den nye Udføstning var hele Byen saa lykkelig at komme i Besiddelse af en righoldig Mergelgrav, der ei alene af nüg, men af hele Byen flittigt benyttes. Af alt, hvad der bidrager til Jordforbedring, er Mergel det, Bonden begynder her at faae meest Sands for.

6. a) Mine Heste staae bestandigt inde. b) Kæerne staae Sommerdage inde fra Kl. 9 til 6, og fodres imens, først med grønt Foder af Rug, siden af Klever og Vikkehavre. De komme og, som Brug er hertillands, altid ind om Natten. Der føres dagligen under dem et Læg Løvemudder.

Samme opgraves af et Kjær midt i Marken og anbringes, efter at være et halvt Aarstid igjennemveiret og igjennemluftet, deels saaledes under Kreaturene, deels til Blanding i Enemøget. Hensigten med Udgravningen af bemeldte Kjær er ei alene at erholde et overflødigt og godt Surrogat, der bestaaer af forraadnede Plantedele, til Gjødning, men derhos, at gjøre Kjæret selv baade til et Vandested og en Fiskepark, hvilke begge Dele savnes. c) Faarene, hvortil endnu tages fremmede Faar med paa Græs, vogtes løse i Hedemarken, deels paa kort Lyng, deels paa de til dem udlagte Agre. Til Faarene havees og der et Huus, hvori de inddrives i Middagsstunden og om Natten, og befinde sig meget vel ved den hele Behandling. Under dem føres et Par Gange ugentligt forraadnet Tørvejord, der opgraves i Landingen af en stor Tørvemose i samme Hede. Herved samles en saadan Mængde god Gjødning, at Hedemarken dermed kan gjødes uden at Gjødning behøver at føres hjemmefra og bort fra Indmarken $\frac{1}{2}$ Mil ud i Heden. d) Evinene komme ligesom Hestene heller aldrig ud. De fødes om Vinteren meest med Kartofler, og om Sommeren med grønt Foder. Alt grønt Foder, der hjemføres til Staldfodring, hentes paa en Censpændervogn. *) Ogsaa under Evinene indføres af

*) Denne Vogn anvendes ei alene hertil, men herforuden og til baade at føre Smaaturer, og til at føre Vand til

ovennævnte Torvemudder, hvorved da ogsaa fra dem samles en heel Deel god Gjødning.

7. Min Besætning er 12 Køer og 6 Ungfæe, 6 Heste, 30 Faar, 1 Orne og 2 Sver.

8. Køerne ere af jydsk Race, Faarene en Blanding af spansk og jydsk Race, og Svinene ere af en god indenlandsk Race.

9. Hvad Hegn angaaer, da ere Jorderne her for løse og ikke vel skikkede til Jorddiger. Ogsaa har jeg i det Par Aar havt fuldtop at gjøre med Arbeide paa mine Markjorders Forbedring. Hvad jeg, om Gud under mig Liv og Helbred, vil see at gjøre Forsøg med, er levende Hegn, plantet paa jevn Jord.

10. Løs Drift, der forhen fandt Sted her til midt hen i Mai Maaned om Foraaret, taales ikke længer. Og i næste Efteraar vil, efter Aftale, ogsaa Enhver komme til at holde sit paa sit Eget, ei blot for en Tid, men for bestandigt.

Bandning saavel for Træplanteskolen, som for Haveurter, og smaae Jordstykker. I et Indelukke for Smaackreature ved Siden af Præstegaarden er en Dam gravet. I samme er en bevægelig eller omflyttelig Pompe anbragt. Paa Bognen lægges et Par Tønder. Disse pompes ved Hjælp af en Trærende fulde i en Hast, og udtømmes igjen i et Kar paa et Par Tdr. Vand, hvori er anbragt en Sprøiteanstalt, og hvorunder ere 4 Ruller, at det kan trækkes omkring. En Høver Vand til Sprøitekarret, mens en eller to oversprøite hvad der skal vandes, istedetfor at vande langsomt med en Vandkande.

11. Jeg er saa heldig, og saa ere næsten alle Jordbrugere heri Byen, ikke at have nogen Jordplet enten i Tydmærk eller i Hedemærken, hvorpaa der staaer Vand.

12. Jeg har, uroft, henimod 40 Aar gratis uddeelt Træplanter. Til dem, jeg har uddeelt siden 1825, har Hans Majestæt, paa det høirespective Selskabs Befaling, allernaadigst understøttet mig. — I Aarene 1794—96 udplantede jeg mange tusinde Naaletræer, som jeg selv havde opelsket, i Skoven ved Bischumgaard, $1\frac{1}{2}$ Mil herfra. Disse Plantninger, hvori der nu findes Træer, der kunne afgive herlige Bredder og Bjelker, saavel som den Plantage paa 7 Edr. Land, som jeg 1814—16 anlagde i Præstegaardens Hede, behagede det Hans Majestæt 1826 at tage i allernaadigst Diesyn. Begge disse Plantninger have bidraget til at hæve de Fordomme, Almuen heromkring nærede mod denne Green af Jordbruget. Ogsaa uddeelte jeg 1828 gratis blandt Almuen en lille Anviisning til Træplantning paa 2000 Exemplarer.

Hjermind den 6te December 1834.

13.

(Fra Forpagter Diechmann paa Kagaard i Vesterhanherred, Thisted Amt.)

1. Arealen er af Ugerland circa 660 Edr. Land, af Eng circa 200 Edr. Land; dog af Ugerarealen

er der omtrent 70 til 80 Tdr. Land, som ligger i raae Materie i Mose og Kjær, med Lyng og Viderris bevoxet, hvoraf en stor Deel er taget under Behandling.

2. Da jeg 1ste Mai 1832 overtog Forpagtningen af Aagaard, som tilhører Statskassen, var Marken inddeelt i 11 Bangskifter, som bleve drevne: 1) med Grønlandshavre, 2) Brak, 3) Rug, 4) Byg, 5) Rug, 6) Havre med Klover, 7) Klover til Slet og 4 Aar til Græsning; da Rugen kun sjelden bliver god efter Byg, ansøgte jeg det høi Kongelige Rentekammer om at forandre Driften, som blev mig bevilget, hvortil jeg nu er overgaaet saaledes: 1) med heel Brak, 2) $\frac{1}{2}$ med Naps, $\frac{1}{2}$ med Rug, 3) $\frac{1}{2}$ med Rug, $\frac{1}{2}$ med Byg, 4) $\frac{1}{2}$ med Byg, $\frac{1}{2}$ med Bikkeshavre, 5) $\frac{1}{2}$ med Bikkeshavre, $\frac{1}{2}$ med Rug, 6) Havre med Klover, 7) Klover til Slet og 4re Aar til Græs; fuldt i denne Drift kommer jeg først 1836, da jeg succesiv har maattet gaae over for ikke at gjøre for stor Afbræk i mine Indkomster, som hidtil kun have været maadelige, da Aagaard snart var ude af sin Drift.

3. Af Rodfrugter dyrkes i Bexeldriften tæt ved Gaarden ikke mere end 3 à 4 Tdr. Land, som er Kartofler, hvoraf aarlig avles 3 à 400 Tdr. Bexeldriften, som bestaaer af omtrent 20 Tdr. Land, inddeelt i 5 Bangskifter: 1) Aar Bikkeshavre, 2) Rug, alt til Staldfodring, 3) Kartofler, 4) Byg og 5) Klover.

4. Af Uolskredskaber bruges de bailaiske Hjulpløve, samt de gamle engelske Pløve uden Hjul; (af de rigtige bailaiske Pløve have endnu ikke;) amerikanske Pløve, 1 Exstirpator, 1 Hypepløve, 1 Bandfurepløve samt en Belgisk Brakharve med fremstaaende Tænder, 2 Muldvarpslæber, 1 Tromle.

5. Hvor Marken ikke forhen har faaet Mergel, mergles, saasom paa de opbrækkede og raae Jorder.

6. Staldfodring bruges til Ungkvæget til Høsten; saasnart Hestestalden bliver i behørig Stand, agtes ogsaa Hestene staldfodrede.

7. I denne Vinter fodres der 24 Heste, 139 Stkr. Køer, 77 Stkr. Stude, Tyre og Ungkvæg, 100 Faar med Bedder, 22 Sviin.

8. Racen er af Køer den almindelige jydsk, blandet med Sveiskeracen, Faarene af de Southdownske, Sviin af de almindelige jydsk.

9. Jorderne ere ikke indhegnede og have ei heller levende Hegn.

10. Over Markfreden holdes der strengt.

11. Ved min Ankomst til Mogaard var der ikke en Grav kastet; til Dato har jeg kastet over 2000 Favne aabne Grøfter paa 2 Alens Bredde og $1\frac{1}{2}$ Alens Dybde, hvormed fortsættes; enkelte Steder anlægges bedækkede Grøfter, f. Ex. over Foragrene.

12. Under Overforster Hr. Kammerjunkers Jesens Bestyrelse er her paa Mogaards Mark og Hede begyndt at anlægges Skovplantage.

Førrige Vinter anlagde jeg mig en Koesold,

den indvendige Side med Steengjerde, den udvendige Side med Jordvold, paa et beqvemt Sted i Nærheden af Meieriet; den medtog meget Arbeide, og mange Bekostninger; thi jeg maatte paa denne Plads kjøre flere tusinde Læs Fylding, da det var paa et lavt Sted; Overdelen lagde jeg med Kalk, ved Blandingen med Gruset er det nu saa fast som et Loegulv; i denne Fuld har jeg sidstafsigte Sommer samlet 500 Læs Blandingsgjødning, da jeg af og til kjører Dynd, Napshalm og andre Vegetabilier &c. derind.

Tillige har jeg anlagt et Vandested i Marken, hvoraf der endnu kunde trænges til flere, da der ikke forhen har været sørget for sligt; men saadanne Grundforbedringer burde Eieren at udrede, da Forpagtningstiden er for kort til at Forpagteren kan faae disse med flere Bekostninger erstattede i Forpagtnings-Aarene, som ogsaa er Tilfælde i det Slesvigske og Holsteenske, hvor Forpagterne faae noget vist godtgjort for hver Favn Grøst som for hver 100 Læs Mergel.

Her kunde vistnok endnu gjøres en heel Deel Forbedring, saasom ved Engenes Udgrøftning; tillige kunde det ogsaa, naar det havde været bemærket i Aagaards Vandmøllers Forpagtnings-Contract, uden dennes Skade have være indrettet med Stigbore til at have overrislet Engene.

Til et Forsøg har Godsinspecteuren, Hr. Justitsraad Bindeshøll, overladt mig noget Lucerne og